

2 / 2020

Ш.УӘЛИХАНОВ атындағы
КӨКШЕТАУ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
КОКШЕТАУСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА
имени Ш.УАЛИХАНОВА

ISSN: 2708-5295

A. K. Kostangeldinova¹, G.U. Ibragimova²

¹Sh.Ualikhanov Kokshetau University

²The highest Kazakh humanitarian and technical College
(Kokshetau, Kazakhstan)

CLASSIFICATION OF TEXT-BASED MATH PROBLEMS IN ELEMENTARY SCHOOL

Abstract: The article discusses the types of tasks, the sequence of works on solving a text problem in primary school. It is explained why it is necessary to know the classification of tasks for teachers, primary and primary school teachers, as well as students. In addition, primary school teachers and students were told why they should know the classification of tasks. The study showed that it is impossible to build a single classification, so the classification of text problems on different grounds is presented. It also, discusses one of the current problems, describes one of the main tasks of the education system-the introduction of new learning technologies.

Keywords: mathematics, education, elementary school, communication skills, learning technology.

FTAMP14.25.07

A.C. Шыныбекова,¹ М. Бейсембекова², А.А. Есенбаева³, А. К. Ажикенова⁴
^{1,2,3,4}І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті

БАСТАУЫШ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМ ҮРДІСТЕРІ

Аңдатпа: Мақалада мектеп жасындағы оқушыларға алғашқы оқу күндерінен бастап арнайы қабылдау әдістерін үйрету, логикалық есте сақтау қабілеттерін айтарлықтай арттыру туралы айтылады. Білім беру шеңберінде жүзеге асырылатын бастауыш мектеп оқушыларының танымдық әрекетін дамыту үшін, зерттелу қажет проблемалық жағдайларды құру, зерттеуді күшейтудің тиімді формалары оқушылардың іздеу белсенділігін арттыруға зор үлес қосады. Танымдық оқыту технологияларын қолдану проблема тудыратын жағдайлар болуы мүмкін. Оқу сабағындағы аталған тапсырмаларды ықыласпен, шығармашылықпен орындаудың, қолданудың практикалық дағдыларын дамыту арқылы бастауыш сынып оқушысының функционалды сауатты тұлғасын қалыптастыруға болады.

Түйін сөздер: білім берудің танымдық әрекеті, зерттеушілік белсенділігін арттыру, оқушылардың зерттеушілік дағдылары, проблемалық жағдайлар, бастауыш мектеп оқушыларының танымдық процестері.

Кіріспе: Бастауыш мектепте оқушылардың білім алу қабілетін қалыптастыру, яғни оларға жалпы білім беру дағдыларын және өзіне-өзі көмек көрсету қабілетін үйрету шешуге мүмкіндік беретін, олардың қызметін ұйымдастырудың жеке оқу міндеттері білім берудің тиімді нәтижесін беруі керек. Танымдық оқыту іс-шаралары әр оқушыға оқу мақсаттарын қою,

қажеттілерді іздеу және пайдалану құралдары мен оларға жету жолдарын және оқу әрекеттері мен олардың нәтижелерін бағалауға мүмкіндік береді, білім беру қызметін оңтайлы жүзеге асырады. Олар тұлғаның дамуына және оның өзін-өзі жүзеге асыруына тікелей жағдай жасайды, балада өз бетінше тұжырымдаманы қалыптастыру үшін сараланған көзқарасты үйретеді.

Негізгі бөлім: Біздің еліміздегі қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайларда адамның іс-әрекетінің рөлі, оның қоғамдық өмірге тез және тиімді араласу, оның әр түрлі салаларында әрекет ету қабілеті артып келеді.

Еңбек нарығының болуы, өзін-өзі жұмыспен қамтудың кеңеюі, тұрақсыздықтың көріністері дербес әрекет етуге дайын, тәуелсіз танымға, өзін-өзі анықтауға және шығармашылық дамуға қабілетті тұлғаны қалыптастыру қажеттілігін талап етеді. Мұндай мінез-құлықтың негіздері адамның өсу кезеңінде, оның ішінде жалпы және кәсіби білім беру кезінде қаланады. Отандық білім беру жүйесін модернизациялау тұжырымдамасына сәйкес «дамушы қоғамға қазіргі жағдайда білімді, адамгершілігі мол, таңдаулы жағдайда жауапты шешімдер қабылдай алатын, олардың ықтимал салдарын, ынтымақтастық тәсілдерін болжай алатын, ұтқырлығымен, динамизмімен, конструктивтілігімен ерекшеленетін және елдің тағдыры үшін дамыған жауапкершілік сезімі бар адамдар қажет. Білім беру жүйесі азаматтық қоғамда және заңдылықта өмір сүріп қана қоймай, оларды жасай алатын адамдарды дайындауы керек» [1, 158].

Мамандарға қойылатын мұндай талаптар педагогикалық басымдықтардың өзгеруіне әкеледі. Құндылықтарды және құндылық бағдарды қайта бағалау жағдайында кәсіптік оқыту мақсаты өзгертіліп, жаңа мазмұнмен толтырылады. Қазіргі кәсіптік білім берудің мәні мен мағынасы кәсіби білім беру мен кәсіби ортаны өзгертуге қабілетті маман қалыптастыруда жатыр. Бұл жағдайда «танымдық тәуелсіздік» ұғымының өзін жаңа мазмұнмен толтырудың анықтығы және болашақ маманның бойында осы сапаны қалыптастыру процесін ұйымдастырудың жаңа тәсілдерінің қажеттілігі ашылады.

Экономиканың дамуы, біліксіз және біліктілігі төмен еңбек сферасының қысқаруы жас адамның сапалы білім алуына, кәсіби қызметке және қоғамдық өмірге тиімді қосылуға қажетті танымдық қызметінің маңыздылығын анықтайды. Орта кәсіптік білім беру ұйымдарындағы оқу үдерісі кез-келген, соның ішінде кәсіби білімді игерудің негізі ретінде оқушылардың танымдық тәуелсіздігінің тәжірибесін дамыту мен жинақтауда шешуші рөл атқаруы керек. Бірақ жалпы білім беретін мектептерде де, орта кәсіптік білім беру мекемелерінде де оқыту негізінен білім, білік және дағдыларды қалыптастыруға бағытталады, ал оқушылардың танымдық дербестік қабілеттерін дамытуға аз көңіл бөлінеді.

«Дамушы білім» тұжырымдамасы мен модельдерінің дамуы әлемдік және отандық психологияда жүргізіліп келеді. Ғалымдар жүргізген балалардың психикалық дамуын зерттеу (А.Н. Леонтьев, А.В. Запорожец,

П.Я. Халперин, Д.Б. Эльконин, Л.В. Венгер) бұл дамудың негізі әр түрлі шеберлік екенін анықтауға мүмкіндік берді. Танымдық индикативті іс-әрекеттің түрлері мен олардың ішіндегі басты орынды қабылдау және ақыл-ой әрекеттері алады. Балаларда перцептивті және психикалық іс-әрекеттің қалыптасуы сыртқы, материалдық-бағдарлық әрекеттерді ету арқылы жүреді. Психикалық даму өзінің жеке логикасына ие табиғи процесс ретінде әрекет етеді, ол, баланың жеке басы дамуының неғұрлым жалпы логикасымен, әлеуметтік қатынастар жүйесінде алатын орының өзгеруімен, және солардың ішінде танымдық іс-әрекеттер қалыптасатын ауысымдық қызметпен анықталады [2, 46].

Л.С. Выготскийдың айтуынша, бастауыш мектеп жасында таным процестерінің негізгі адамдық сипаттамалары (қабылдау, зейін, есте сақтау, қиял, ойлау және сөйлеу) тұрақты дамып, одан әрі дамиды, қажеттілік мектепке «табиғи» тұрғыдан кіреді. Бұл процестер бастауыш мектеп жасының соңына қарай «мәдени» болып қалыптасуы керек, яғни сөйлеу, еркін және жанама байланысты жоғары психологиялық функцияларға айналуы керек. Бұған негізінен осы жастағы баланың мектепте және үйде айналысатын негізгі қызметтері ықпал етеді: оқу, қарым-қатынас, ойын және жұмыс.

Егер бастауыш мектеп жасындағы балаларға мектеп жасындағы алғашқы жылдардан бастап арнайы қабылдау әдістер үйретілсе, онда бұл олардың логикалық есте сақтау қабілеттерін айтарлықтай арттырады. Бұл әдістерді елемеу, оларды іс жүзінде қолдана алмау, осы жастағы көптеген балаларда ерікті жадтың әлсіздігінің басты себебі болуы мүмкін. Балаларға мнемоникалық әрекеттерді үйрету екі кезеңнен өтуі керек. Олардың біріншісінде балалар материалды есте сақтауға және көбейтуге қажетті ақыл-ой операцияларын игеруі керек, ал екіншіден, оларды әртүрлі жағдайда есте сақтау құралы ретінде қолдануды үйренуі керек. Ерікті есте сақтау қабілетінің дамуының маңызды көрсеткіштері - бұл тек тапсырманы қабылдау немесе өз бетінше қою қабілеті ғана емес, сонымен бірге оның орындалуын бақылау, яғни өзін-өзі бақылау. Зерттеу нәтижелері тіпті өзін-өзі бақылауды, қабылдауды үйренуге оң әсерін көрсетеді. Өзін-өзі бақылау, нақты нәтиже түрінде, есте сақтаудың логикалық әдісімен балалардың шеберлігіне түрткі болды.

Қиял – ақыл-ойдың танымдық процестерінің маңызды бөлігі. Кез-келген академиялық пәнді шынайы игеру қиялдың белсенді ұзақтығысыз, оқулықтарда жазылғанды, елестететін, елестететін, оқытушы айтатын нәрсені, визуальды кескіндермен жұмыс істей алмай мүмкін емес.

Оқу процесінде өте үлкен өзгерістерді ойлауды баланың басынан өтеді. Егер мектепке барудың басында қабылдау мен есте сақтау әлдеқашан өткен болса, көрнекті психолог Л.С. Выготский, дұрыс атап өткендей, содан кейін интеллекттің қарқынды дамуы бастауыш мектеп жасында пайда болады. Ойлаудың дамуы қабылдауды, есте сақтауды сапалы қайта құруға, оларды

еркін, реттелетін процестерге айналдыруға әкеледі. Мектеп жасында В.С. Выготский баланың салыстырмалы түрде әлсіз интеллектуалды функцияға түсетінін айтты. Бірақ есте сақтау және қабылдау бұдан былай дамымайтындай дамуға ұшырайды» [3, 113].

Мұнда оқытудың мазмұны мен әдістерінің ынталандырушы рөлі және мұғалімнің оқу процесін ұйымдастырушы ретіндегі рөлі нақты көрсетілген. Зерттеулер көрсеткендей, оқу процесінің әр түрлі ұйымдастырылуымен, оқытудың мазмұнының өзгеруімен, оның әртүрлі әдістеріне байланысты бастауыш сынып балаларының ойлауының мүлдем басқа сипаттамаларын алуға болады.

Балалардың ақыл-ойының бірнеше бағытта интеграцияланған дамуы көрінеді: сөйлеуді ассимиляциялау және ойлау құралы ретінде белсенді пайдалану; ойлаудың барлық түрлерінің бір-біріне әсерін үйлестіру және өзара байыту; оқшаулау және салыстырмалы түрде тәуелсіз даму екі кезеңнің зияткерлік прогресінде: дайындық және атқарушы көрінеді. Мәселені шешудің дайындық кезеңінде оның жағдайына талдау жасалып, жоспар жасалады, ал атқарушы кезеңде бұл жоспар іс жүзінде жүзеге асырылады. Нәтиже шарттармен және проблемалармен байланысты болады. Айтылғанның барлығына логикалық ойлау және тұжырымдамаларды қолдану мүмкіндігі қосылуы керек.

Осы бағыттардың біріншісі балалардың сөйлеуінің қалыптасуымен байланысты, оны әртүрлі мәселелерді шешуде белсенді қолданады. Егер балаға дауыстап ой жүгірту, сөздерді ойлау қабілетін жаңғырту және алынған нәтижені атауға үйрету қажет болса, осы бағыттағы даму сәтті болады.

Дамытудағы екінші бағыт сәтті жүзеге асады, егер балаларға алдын-ала әзірленген практикалық іс-әрекеттерді, суреттермен жұмыс істеуді, тұжырымдаманы қолдана білуді және логикалық абстракция деңгейінде ойлауды қажет ететін тапсырмалар берілсе.

Бастауыш мектептегі білім нәтижеге әкелуі керек, оқушылардың «білім алу қабілетін» қалыптастыру, яғни оларға жалпы білім беру дағдыларын және өзіне-өзі көмек көрсету қабілетін үйрету, шешуге мүмкіндік беретін олардың қызметін ұйымдастыру жеке оқу міндеттері болып табылады [4, 126].

Тұлғаның дамуына және оның өзін-өзі жүзеге асыруына жағдай жасайды. «Оқытуды үйренуге» жету оқу қызметінің барлық компоненттерін құнды игеру деп болжайды. Оған мыналар кіреді: 1) оқу мотивтері, 2) оқу мақсаты, 3) жаттығу тапсырмасы, 4) жаттығу әрекеттері мен операциялары (бағдар), материалды түрлендіру, бақылау және бағалау). Сабақтың бір идеяға бағынуы қарастырылған екі компонент - мотивация және жалпылау. Егер жалпылау мағыналы және мағыналық болса сабақтың өзегі («не үшін»), содан кейін мотивация, деген сұрақтың туындауы динамикалық болып табылады, ал сабақтың өзегі («не үшін») сабақ өткізіледі [5, 38].

Қазіргі әлемдегі білім берудің теориясы мен практикасы сабақтағы барлық оқушылардың белсенділіктерін түзетіп, мотивация кезеңінің мақсаты болуын талап етеді. Әр түрлі нұсқалардың белгілі бір жүйеленуі іс-әрекетті орындаудың практикалық жағдайлары, бұл проблема тудыратын жағдайлар болуы мүмкін. Оқу сабағындағы жағдайлар, осы мәселені анықтауға мүмкіндік береді, енді оларды құрудың бірнеше әдісін қарастырайық:

- 1) жұмбақты қабылдау - түсіндіру;
- 2) орындалуы мүмкін - мүмкін емес әрекет;
- 3) кілт сөздерді қабылдау.
- 4) қабылдау «миға шабуыл»

1. Жұмбақты қабылдау - түсіндіру негізінде осындай ынталандырушы материалды пайдалану тиімді болып табылады. Бұл проблемалық жағдай жасауға мүмкіндік беретін әртүрлі дәрежедегі белгісіздіктермен сипатталады. Мұндай материал эскиз, диаграмма, модель, тәжірибелерді көрсету секілді нақты объектілер бола алады немесе шешілуі керек мәселелер болады. Бұл жағдайда ең маңызды нәрсе – бұл сурет пен гипотеза арасында қандай да бір байланыс болуы керек. Мұғалімнің тікелей де, жанама да сұрақтары болуы керек. Мысалы: а) бұл нені білдіреді? ә) схема мен зерттеу тақырыптың арасында қандай байланыс бар?

2. Орындалатын - мүмкін емес әрекет – бейберекет осы әдіске тән ерекшелігі болып табылады. Мұғалім балаларға тапсырманы орындауды сұрайды, оны жүзеге асыру барысында балаларда күмән туады немесе мүмкін еместігін анықтайтын болады. Бұл жағдайда проблемалық жағдай туғызып, оны шешуге мотивация береді.

3. «Түйінді сөздерді» қабылдау - өзінің біртұтастығымен, нақтылығымен ерекшеленеді. Оны барлық уақытта пайдалануға болады. «Кілт сөздерді» пайдалану жоғары ықтималдық жиі орнатуды қамтамасыз етеді.

Негізгі қасиет (кілттер: дәмі, пішіні, түсі, салмағы, массасы, материалды)

Негізгі себеп (кілттер: неге, неге, немен мақсат ...)

Негізгі мақсат (кілттер: неге, функция ...)

Балаларға жұмбақты жауабын не екенін білуге шақыратын, «иә» деп немесе «жоқ» жауап беруге болатын сұрақтар берілуі тиіс

4. «Миға шабуыл» қабылдауы - бұл ұжымдық шешімдер мен жаңа идеяларды табудың белсенді әдісі, басты оның ерекшелігі - сыншылар мен «басшыларға» арналған бүркеншік аттармен бөлу. Бұл жағдайда «миға шабуыл» бірқатар ережелерді жүзеге асыруды көздейді:

1. Сіз ұсынылған идеяларды, дауларды сынай алмайсыз, және талқылауға тыйым салынады.

2. Кез-келген идея, оның ішінде қиял да құпталады. Жаман ойлар болмайды.

3. Даму, жетілдіру, басқа адамдардың идеяларын жою.

4. Идеяларды қысқаша ұсыну керек, үзіліссіз идеялар тізбегі де құпталады.

5. Негізгі мақсат - мүмкіндігінше көп идея беру.

Жүргізудің міндетті шарттары «миға шабуыл жасау» психологиялық инерцияны және сізден қорқуды жеңу, сыннан, күлкілі идеяларды айтудан қорықпауға қолайлы жағдай жасау болып табылады.

Сонымен, мұғалім нені білуі керек:

1. Сабақтың қортындысын тұжырымдау, қандай ереже, қағида, үлгі екенін түсіну, байланыс анықталуы немесе дәлелденуі керек.

2. Соның негізінде зерттеуге арналған материалды анықтап, жалпылауды айқындай алады немесе негіздей алады. Тұсау кесердің көлемін, тиісті критерийлерге негізделген ақпарат сипатын, формасын анықтау қажет.

3. Білім берудің зерттеу түрін анықтау керек. Жалпылау ерекшеліктерін ескеріп, мұғалім міндеттер қояды.

4. Оқушыларға проблемалық жағдай жасау, қажеттіліктің туындауын қамтамасыз ету, белгісіздікті қамту (жоспарланған жалпылау).

5. Топтардың құрамын, материалдың таралуын ойлап, топта оқуға арналған, презентация формасы болуы тиіс. Жұмысты ұйымдастырудың қағидалары мен ережелерін қарастыру керек.

Оқушыларды шығармашылық ізденіс жұмыстарына белсенді араластырмас бұрын мұғалім өзі үшін оның құрылымын, құраушы элементтерін, дизайнға қойылатын талаптарды түсінуі керек. Зерттеу іс-әрекетіне шығармашылық, зерттеушілік мәселені бұрын белгісіз шешіммен шешуге байланысты және ғылыми бағыттағы зерттеудің негізгі кезеңдерінің болуын болжайтын:

1) проблеманы қою (тақырыптың өзектілігі, негізділігі, әлеуметтік мәні).

2) таңдалған тақырыпқа байланысты теорияны зерттеу жатады.

Мотивация құрудың барлық қарастырылған тәсілдері сабақта келісудің түрлі нұсқаларын тудыратын, зерттеу қажет проблемалық жағдайларды құру. Зерттеуді күшейтудің тиімді формаларының қатарында мектеп оқушыларының іздеу белсенділігі қызмет ете алады.

Сонымен, бала мектепте нақты ойлау қабілетіне ие болып оқи бастайды. Оқытудың әсерінен құбылыстардың сыртқы жағын білуден олардың мәнін білуге, ойлаудың маңызды қасиеттері мен белгілерін көрсетуге біртіндеп көшу жүреді, бұл алғашқы жалпылау, алғашқы тұжырымдар жасауға, алғашқы аналогияларды жасауға және қарапайым қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Осы негізде, дүниелік тәжірибе тұжырымдамаларына қарағанда бала негізінде бағдарлы оқытудан тыс қалыптасады. Балада ғылыми тұжырымдаманы қалыптастыру үшін пән атрибуттарына сараланған көзқарасты үйрету қажет. Оқушыға маңызды белгілердің бар екенін көрсету керек, оларсыз тақырыпты осы концепцияға енгізу мүмкін емес. Бұл белгілерді әрдайым көру және бөлектеу оңай емес. Сонымен бірге оқушы

тақырыптың жеке ерекшеліктерін сипаттайтын, кейде өте елеулі және әсерлі болатын белгілердің бар екенін түсінуі керек [6, 51].

Кеңес оқытушысы П.П. Блонский оқу процесінде оқушылардың белсенділігі мен дербестігін тәрбиелеуге үлкен көңіл бөлді. Білім, деді ол, өзіне деген белсенді қатынасты талап етеді, ал «алу» емес, «салу», «өз біліміңмен айналысу» жақсы. Осыған байланысты оның танымдық қабілеттерін дамытатын белсенді дербес белсенділікті ынталандыру туралы мәлімдемелері қызығушылық тудырады. Блонский белсенді тіршілік иесі бола отырып, бекершіліктен, қозғалмайтындықтан және пассивті ойдан арылтады. Ол табиғатынан білімді іздейді. Ол өздігінен жұмыс істеу үшін материал іздеуде көмекке мұқтаж, сондықтан бұл тарту қолданылмай қалмайды. Блонский атап өткендей, ең жақсы мектеп те өмірге қажетті білім бере алмайды. Сондықтан мектептің басты міндеті - балалардың бойында өмір бойы білім алуға деген ұмтылыс пен қабілетті дамыту. Сыныпта оқыту, оның пікірінше, оқушыға оны одан әрі игеру қажеттілігінен құтқаратын осындай білім қорын бере алмайды. Адам оқу барысында алған білімдерін жадында сақтай алмайды. Сондықтан мектептің негізгі міндеттерінің бірі - оқушыларды өзін-өзі тәрбиелеу дағдылары мен дағдыларымен қаруландыру.

Қорытынды: Америкалық философ және педагог Джон Дьюи: «Бала тәжірибе мен білімді» істей отырып, проблемалық оқу ортасын зерттеу барысында, әртүрлі модельдер, схемалар жасау, эксперименттер жасау, даулы сұрақтарға жауап іздеу, жалпы алғанда жеке адамнан шығу арқылы алу керек. жалпыға, яғни танымның индуктивті әдісін қолдану. Бұл педагогикалық ұғым «инструменталды педагогика» деп аталады. Оқушыларды зерттеуге баулудың жас шегі туралы айту қиын. Әрине, жоғары сынып оқушыларымен жұмыс істеу оңайырақ. Олар қазірдің өзінде өзіндік жұмыс дағдыларын қалыптастырды. Бірақ бастауыш сынып оқушылары арасынан да ынтасы бар, қызығушылық білдіретін балаларды кездестіруге болады. Мұндай балалар түрлі танымдық тапсырмаларды ықыласпен орындайды, оларды іске асыруға шығармашылықпен қарайды. Егер мұндай бала уақытында белсенді зерттеу жұмысына тартылмаса, онда көп ұзамай оқуға деген қызығушылық жоғалады. Тәжірибелі мұғалім мұндай балаларды танып, оларды тақырыптағы шығармашылық жұмыстарына араластырып, олардың оқуға деген ынтасын дамыта білуі керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Шумакова. Н.Б. Развитие исследовательских умений младших школьников// Москва, Просвещение, 2011– С.158
2. Асмолов. А.Г. Как проектировать универсальные учебные действия/Москва, Просвещение - 2011 – С.46
3. Выготский Л. С. Психология развития человека. – М.: Изд-во Смысл; Эксмо, 2005. – С.113
4. Семёнова. Н. А. Методы и формы обучения: Учитель-ученик. Исследовательская деятельность учащихся. // Начальная школа. – 2009. –№ 2. – С.126 .

5. Савенков. А.И. Психология исследовательского поведения и исследовательские способности // Исследовательская работа школьников. – 2010. – № 2. – С.38
6. Блонский П.П.: Избранные педагогические и психологические сочинения. – М.:Педагогика, 1999. – С.51

А. С. Шыныбекова¹, М. Бейсембекова²,
А. А. Есенбаева³, А. К. Ажикенова⁴
^{1,2,3,4}Жетысуский университет имени И. Жансугурова

ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ У ДЕТЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация: В этой статье рассматривается об обучении школьников школьного возраста особым приемам восприятия с первых дней учебы, о значительном повышении логической памяти. Создавая проблемные ситуации, которые необходимо изучить с целью развития познавательной активности учащихся начальных классов в сфере образования, эффективные формы усиления исследовательской деятельности способствуют повышению поисковой активности учащихся. Использование технологий когнитивного обучения может быть проблематичным. Сформировать функционально грамотную личность ученика начальной школы можно, развивая практические навыки энтузиазма, творчества и применения этих заданий на уроках.

Ключевые слова: Познавательная активность обучения, повышение исследовательской активности, исследовательские способности учеников, проблемные ситуации, познавательные процессы учеников начальной школы.

А. S. Shynybekova¹, M. Beisembekova²,
А. А. Esenbayeva³, А. К. Azhikenova⁴
^{1,2,3,4}Zhetysu University named after I. Zhansugurov

COGNITIVE PROCESSES IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN

Annotation:The article describes the teaching of schoolchildren in special methods of perception from the first days of school, about a significant increase in logical memory. By creating problematic situations that need to be studied in order to develop the cognitive activity of primary school students in the field of education, effective forms of strengthening research activity contribute to an increase in the search activity of students. The use of cognitive learning technologies can be problematic. It is possible to form a functionally literate personality of an elementary school student by developing practical skills of enthusiasm, creativity and the use of these tasks in the classroom.

Key words:Cognitive learning activity, increasing research activity, research abilities of pupils, problem situations, cognitive processes of primary school pupils.

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENT

"МӘНГІЛІК ЕЛ" ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫ КОНТЕКСТІНДЕ БІЛІМ БЕРУ

- Ж.Сержанқызы, Б.Сержанұлы** 3
XXI ғасыр педагогикасындағы Абай мұралары
- А.Н.Ақпанбет, Д.У. Манапова** 9
Ұлттық мультфильмдер арқылы мектеп жасына дейінгі балаларды қарым-қатынас мәдениетіне тәрбиелеудің бүгінгі мәселелері

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛАР

- Ұ.Қ. Қыяқбаева, Н.Б. Жәниет** 17
Балабақшада сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдістерін қолдану
- Р.Ю. Онищенко** 22
Формирование элементарных экономических знаний у детей старшего дошкольного возраста

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕОРИЯ ЖӘНЕ МЕКТЕП ПРАКТИКАСЫ

- А.А. Костангельдинова, А.Д. Сихынбай** 27
Бастауыш сыныптарда математика сабағында мәтіндік тапсырмалармен жұмыс
- А.А. Костангельдинова, Г.У. Ибрагимова,** 33
Бастауыш мектеп математика пәні бойынша мәтіндік есептерін жіктеу
- А.С. Шыныбекова, М. Бейсембекова, А.А. Есенбаева, А.К. Ажикенова** 39
Бастауыш мектеп жасындағы балалардың таным үрдістері
- Ж.А. Мамытбаева, Ұ.Қ. Қияқбаева, А.Е. Мамаева** 47
Жоғары оқу орындары жағдайында педагог-тәрбиешілердің зерттеушілік мәдениетін қалыптастырудың теориялық негіздері
- Р.С. Амренова** 51
Бастауыш сынып оқушыларын әлеуметтендіру мәселесі

Авторлар туралы мәлімет – сведения об авторах – information about authors